

Ronga Adrienn: A halálbüntetés napjaink büntetőjogi szankciórendszerében való alkalmazása nemzetközi kitekintésben

1. Bevezetés – Élethez való jog és emberi méltósághoz való jog viszonya

Az élethez való jog és az emberi méltósághoz való jog egymáshoz való viszonyát illetően két féle felfogás ismert.

A *dualista* felfogás szerint test és lélek adja az embert. Élethez való jogból következik a kínzás, kegyetlen bánásmód tilalma, az emberi méltósághoz való jogból pedig a személyiségi jogok fakadnak.

A *monista* felfogás szerint élet és méltóság nem szétválasztható a jog által érinthetetlen, ezzel szemben más jogot mérlegelni nem lehet. Ez a magyar Alkotmánybíróság nézőpontja is egyben.

Emberi méltósághoz való jog tulajdonképpen általános személyiségi jogot jelent, amely a magában foglalja az önrendelkezés szabadságát, a magánszférához való jogot, továbbá a személyiség szabad kibontakozását, illetve az egyéni szabadságot. Szokás „anyajogként” is hívni, mivel újabb jogok vezethetők le belőle. Minden más alapjog alapfeltétele, minden emberi joggal összefüggésben és azok lényeges tartalmának része, érinthetetlen lényege. Mivel *abszolút, korlátozhatatlan, veleszületett, elidegeníthetetlen jog* – a jogrendnek nem kell beavatkoznia, magától érvényesülő alapjog, főszabályként nem igényel szabályozást.^[1]

„Ahhoz, hogy az emberi méltóságról és ezen keresztül az élethez való jogról beszélni lehessen, előljáróban szükséges tisztázni az emberi személy fogalmát, ugyanis az ember személye képezi a hozzá kapcsolódó jogok forrását így azoktól elválaszthatatlan. Az emberi személy tehát nem pusztán biológiai fogalom, amelybe bármi beleilleszthető, hanem annak ontológiai tartalma van, amit emberi természetnek hívunk. Az emberi természetről alkotott emberkép a természetjog által konkrétan meghatározott, ellentétben a posztmodern kor emberével, amely esendő és gyenge, így amíg előbbi esetben bizonyos értékek konkrétan meghatározottak és levezethetőek, utóbbi esetben már ezen értékek kikezdhetőek, egymással szembe fordíthatóak így az emberi én kiszakadva a valóságból, a természetnek már nem része többé.”^[2]

Az emberi természetből származó emberi személyiség tehát ezen személyi minőségéből

fakadó azon joga, hogy egyáltalán emberi létét, identitását és kiteljesedésétbiztosító alapvető jogai, követelhető es biztosítandó jogosultságai legyenek.^[3]

„Mészáros Ádám Zoltán meglátása szerint az Alkotmánybíróság gyakorlata és az Alaptörvény vonatkozó rendelkezése „egyértelműen amellet tesznek hitet, hogy lélek és test elválaszthatatlan egymástól, az emberi méltóság egyik megjelenési formájának tartják az élethez való jogot, így azok oszthatatlanok és korlátozhatatlanok is. Véleményem szerint főszabályként helyt álló következtetésnek tekintendő ez az álláspont, bár néhány gyakorlati eset kapcsán szükséges ez alól kivételeket is megállapítani, így nagyon szűk körben az élethez való jogot korlátozhatónak tartom. Előljáróban megjegyezném, hogy azon okok, amik korlátozhatják az élethez való jogot, nem önkényesen, emberek által létrehozott formák, hanem a dolgok természetes rendje szerinti olyan méltányos szituációk, amelyek az emberi természettel összeegyeztethetőek. Az eddigi leggyakrabban említett problémakörök tükrében (eutanázia, halálbüntetés, abortusz) nem lehet az élethez való jog korlátozhatóságának kérdésében állást foglalni, mivel tartalmi sajátosságaik miatt önkényesek és az emberi természettel ellentétesek, így az élethez való jogot sem korlátozhatják.”^[4]

Jelen tanulmány az élethez és emberi méltósághoz való jog vizsgálata körében a halálbüntetés jelenlegi nemzetközi megítélésével és elfogadottságával foglalkozik, mely az élethez való jog, mint leglényegesebb alapjog, valamint az állam büntetőjogi igényének, társadalomvédelmi funkciójának kollízióját eredményezi. Ez az alkotmányjogi konfliktus a világ szinte mindegyik országában lényegi és kulcsfontosságú alkotmányjogi kérdésként jelentkezett és jelentkezik a mai napig is, amit országtól és korszaktól függően sokféleképpen oldottak fel akár az élethez való jog, akár az állam büntetőjogi igényének, társadalomvédelmi funkciójának javára. Jelen tanulmány célja, hogy globális kitekintést adjon a halálbüntetés büntetőjogi szankciórendszerben betöltött szerepéről.

2. A halálbüntetés pro és kontra

Ebben a fejezetben igyekszem felsorakoztatni (a teljesség igénye nélkül) a jogirodalom alapján megfogalmazott érveket és ellenérveket, illetve összefoglalni a halálbüntetést ellenzők, tehát az *abolicionisták* érveit, valamint a halálbüntetéspártiak, vagyis a *retencionisták* ellenérveit.

A halálbüntetés nem más, mint lex tálío, és összeegyeztetetlen a modern büntetőjogi elméletekkel, Hangzatos érv, ám attól függ, hogy milyen elméletet tartunk „modernnek”. Az

úgynevezett *klasszikus iskola szerint meghatározó a tett*, függetlenül a tettes személyétől. Ez messzemenően haladó vonás a feudális önkénnyel szemben, és egyértelműen érvényesíti Beccaria-i alapelveit, továbbá a büntetés a bűnösség fokát (szándékosság-gondatlanság).

A társadalomnak nincs joga más életét elvenni- ez az abolicionista érv második kifogása. A *ius puniendi* szerint az államnak nemcsak joga van, hanem egyenesen kötelessége a társadalom védelmi büntetőjogi eszközökkel.

Továbbá, a jogos védelem jogintézményét a megfelelő előfeltételek esetén alkalmazni kell. Aligha kérdőjelezhető meg, hogy amennyiben a társadalom bármely tagjának-mint megtámadottnak - elhárítási magatartása mellőzi az anyagi jogellenességet, ezért ez esetben ez büntetethez kizáró ok, úgy a társadalmat is meg kell, hogy illesse a védekezés joga, különös tekintetben a terrorcselekmények, légi kalózkodás, valamint a maffiabűnözés vonatkozásában, melyek nem csupán a társadalom, hanem konkrét nemzetközi viszonylatban a társadalmak összességének az érdekeit sértik vagy veszélyeztetik.^[5]

„Ha az egyének individuusként joga van az önvédelemre, akkor joga kell hogy legyen egy közösség, azaz a társadalom tagjaként is. A társadalomnak tehát nemcsak joga, hanem tagjaival szembeni kötelessége is, hogy megvédje őket mások jogtalan támadásával szemben. Ha pedig az életellenes támadásokat csak a támadó életének elvételével tudja megakadályozni, akkor köteles ezt megtenni.”

„Ezzel kapcsolatban az abolicionisták azt az ellenvéleményt fogalmazták meg, mely szerint különbség van a jogos védelmi szituáció és a büntetésként alkalmazott kivégzés között. Az előbbi esetben ugyanis a támadó életének kioltásával járó védekezés megelőzi az élet jogellenes elvételét, tehát olyan aktusról van szó, amely képes megakadályozni egy másik, jogtalan aktus céljának (gyilkosságnak) a realizálódását; míg az utóbbi esetben a halálbüntetés nem előzi meg és még csak nem is teszi jóvá az emberölést, hiszen az már megtörtént. Ha kivégzéssel fel lehetne támasztani az ártatlanul megöltet, akkor- vélik az abolicionisták- más lenne a helyzet, de mivel ez fizikai képtelenség, és a későbbi életkioltás (kivégzés) nem képes megváltoztatni a múltat, ezért a halálbüntetés, mint utólagos állami reakció nem lehet az önvédelemnek az eszköze.”^[6]

A kapitális szankció hívei ugyanakkor a kivégzést nem pusztán az emberölésekkel szembeni önvédelem eszközeként veszik górcső alá, hanem pár huzamba állítják más olyan állami tevékenységekkel is, amelyek - a halálbüntetéshez hasonlóan - emberi életek megsemmisítését eredményezik. Ezzel kapcsolatban pedig azzal érvelnek, hogy ha

elismerjük ezen egyéb állami aktusok jogszerűségét, akkor nincs indok arra, hogy ennek analógiájára a halálbüntetéses jogosságot ne ismerjük el ugyanígy. A gyilkosok esetében emberi jogokra hivatkoznak, amiért emberek ezreit pusztítják el. A halálbüntetés pártiak szerint tehát szükség van a legkeményebb büntetésre, hiszen ez lehet vélelmük szerint a leginkább visszatartó erő, követve Szingapúr mintáját, ahol a kábítószer-kereskedőkkel szemben a halálbüntetés következetes alkalmazása tulajdonképpen felszámolta a maffiabűnözést az országban.^[7]

A halálbüntetés ellenzői szerint minden végrehajtási mód, kegyetlen, embertelen, fogalmilag nem létezik tehát humánus kivégzés. És ez nem csak a fejlődő országok némelyikében ma is alkalmazott, a „fejlett” világ által barbárnak tekintett végrehajtási módokra, például a *megkövezésre* igaz, hanem például az USA-ban is használt akasztásra, sortűzre, villamosszékre, gázkamrára, sőt még a méreginjekcióra is. Mivel ezeket a büntetéseket sokszor problémásan, rosszul hajtják végre, ezáltal kínt okoznak a halálra ítélt személynek.

A halálbüntetés továbbá azért is embertelen, mivel a halálos ítélet és annak kihirdetése között rengeteg idő telik el. Ez a demokratikus országokban szükséges ahhoz, hogy a justizmord kockázatát a minimálisra csökkentsék, illetve törvény írja elő azt, hogy lehetőség legyen biztosítva az elítélt számára, hogy minden szinten az ítélet megváltoztatását kérje, valamint, hogy kegyelemért folyamodjon. A hosszú várakozási idő az elítéltet főként mentálisan viseli meg.^[8]

Továbbá az abolicionisták egyik legfőbb érve a halálbüntetés ellen, hogy annak nincs nagyobb elrettentő hatása, mint más súlyos büntetési formáknak végső konklúzióként levonva, tehát szükségtelen. A halálbüntetés hívei ugyanakkor azt az álláspontot képviselik, hogy valamennyi embert biztosan képes visszatartani a halálbüntetés jogintézménye és ezért megéri alkalmazni ezt a büntetési nemet. Továbbá a retencionisták úgy vélik, hogy a lehetséges áldozat élete többet ér, mint a bűnöző(k) élete.

Ezen felül a halálbüntetés-pártiak véleménye szerint nem szabad több esélyt adni arra a gyilkosoknak, hogy visszatérjenek a társadalomba, emiatt a határozott ideig tartó szabadságvesztést, illetve a nem tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést sem tartják alkalmasnak arra, hiszen így meg van az esély arra, hogy a fegyházból szabaduló illető újabb emberölést kövessen el. A gonoszság életkortól nem függ állításuk szerint, ezen kívül, ha a gyilkos jó magaviseletet tanúsít fogva tartása idején ez álca is lehet, mivel feltételezhető, hogy csak arra vár, hogy bosszút állhasson azon az illetőn, aki őt rácsok mögé juttatta vagy ha ezen az illetőn nem is tudja végrehajtani tettét, mert meghalt ez a személy azóta akkor a családján, leszármazóin fogja megtorolni, levezetni a börtönben megélt sérelmeit. Ezzel

szemben a halálbüntetést ellenzők szerint az életellenes bűnözők raboskodásuk ideje alatt megbánják, ráébrednek tettük súlyosságára és megváltoznak. A hivatalos személyek szakértelmében bízva a terhelt feltételes szabadlábra helyezése esetén, ha az adott bíró úgy ítéli, hogy a terhelt a társadalomra már nem veszélyes, akkor rendjén van, hogy szabadon távozzon.

A retencionisták a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést sem tartják megfelelő büntetésnek egy gyilkos tekintetében, mivel nézetük alapján ekkor a bűnöző a börtönben bármit megtehet, nincs vesztenivalója, hiszen a vele szemben hozható legsúlyosabb büntetés akkor sem alkalmazható, így semmi sem gátolja, hogy akár megölje a rabtársát. A TÉSZ alatt teljesen hitehagyottá válhat, valamint kegyetlenné és fékezhetetlenné.^[9]

A továbbiakban justizmord esetkörét szeretném részletesebben kifejteni.

„Az abolicionisták legfőbb érve, hogy a halálbüntetés tévedés esetén jóvátehető, visszafordíthatatlan. Habár a tévesen kiszabott szabadságvesztés-büntetés esetén sem lehet az időt visszafordítani és az el nem követett bűncselekmény miatt „leült” éveket meg nem történte tenni, de ekkor legalább a tévedés észrevétele után lehetőség van az élet folytatására, míg a tévesen kiszabott halálbüntetés az életet véglegesen és visszavonhatatlanul megszünteti. Az ember pedig nem tökéletes és ez alól a bíró sem kivétel: ő is bűnössé nyilváníthat olyan személyt, aki a vád tárgyává tett bűncselekményt nem követte el. A bírói hiba pedig nem feltétlenül korlátozódik az egyszerűbb bűncselekményekre, hanem bármilyen ügyben előfordulhat. A tévesen kiszabott halálbüntetésekre manapság egyre több példa felhozható, hiszen az utóbbi években sorra derülnek ki olyan esetek, amikor a bíróság kétes vagy megkérdőjelezhető bizonyítékok alapján ítélte el olyan személyeket, akikről ma – DNS-vizsgálatok vagy egyéb modern kriminalisztikai módszerek – kétséget kizáróan megállapítható, hogy semmi közük sem volt az adott bűncselekményhez. Ezen esetek száma csak az Egyesült Államokban több tucatra tehető, amelyek szenvedő alanyai szinte kivétel nélkül színesbőrűek voltak. Lehetne azt mondani, hogy ilyen esetek ma már nem történhetnének meg, ám ez nem lenne igaz. Amíg csak az ítélezést emberek végzik, addig a hiba lehetősége sem zárható ki, és nemcsak a bíró, hanem az eljárás más résztvevői is hibázhatnak.

A halálbüntetés pártolói ezzel szemben azt mondják, hogy a tévedés nem elkerülhető velejárája a bírói ítélezésnek, és ha igen, akkor is a jelentéktelenebb ügyekre jellemző; azokban az ügyekben pedig, amelyekben halálbüntetést is ki lehet szabni, a tévesen kiszabott halálos ítélet lehetősége bizonyos eljárási garanciák

bevezetésével, illetve kiterjesztésével elkerülhető. Ilyen eljárási garancia lehet például az, ha halálbüntetést csak a bírói tanács összes tagjának egyetértésével lehetne kiszabni; esetleg ilyen ügyekben több tanács egyhangú határozatára lenne szükség a halálbüntetés kiszabásához; ha az ítélkező bírói tanács létszámát megemelnék hét vagy akár kilenc főre és ezek mindegyikének beleegyezése szükséges lenne a halálos ítélet meghozatalához; ha csak két vagy három ügyész egymástól független, halálbüntetés kiszabását javasoló indítványára volna lehetőség egyáltalán e büntetési nem bírói mérlegelésére stb.

Az abolicionisták véleménye viszont az, hogy – túl azon, hogy hibalehetőség nélküli módszerek nincsenek – a tévedés lehetősége ma is előfordul. Tehát minden perbeli biztosíték és modern kriminalisztikai vizsgálat ellenére is a Justizmord elkerülésére egyetlen biztos módszer van: a halálbüntetés kiszabásától való tartózkodás.”^[10]

Végezetül pedig a halálbüntetés témakörét gazdasági oldalról szeretném megvilágítani.

„Elsőként fontos azt leszögezni, hogy egy ember élete nem lehet pénz kérdése. Gazdasági indokok, okok alapján nem lehet életről vagy halálról dönteni. A halálbüntetéssel finansiális szempontjaival kapcsolatos érvek és ellenérvek gyakran felmerülnek. A halálbüntetés-pártiak szerint a gyilkosok halálra ítéltése és kivégzése olcsóbb, mint élethossziglani tartásuk, mégpedig két szempontból. Az egyik az, ha egy gyilkost kivégeznek, akkor ezután már több költség nem merül fel az állam számára, míg, ha életfogytiglani szabadságvesztésre ítélik, akkor évtizedeken át etetni, őrizni kell őt, fűteni, világítani kell rá stb., tehát az elítélt életben tartása jelentős többletterhet ró a társadalomra, vagyis ebben az esetben a büntetett jóval többbe kerül az államnak, mint ha kivégeznék őt.

Az abolicionisták ezzel ellentétben 2 okból sem tartják igaznak: szerintük egyrészt a szabadságvesztés azért gazdaságosabb, mert az elítélt munkaereje így még kihasználható, másrészt tényekkel és adatokkal bizonyítják, hogy egy, a tisztességhez eljáráshoz és bírósági tárgyaláshoz való jogot biztosító jogállami garanciákkal felvértezett jogrendszerben lefolytatott olyan eljárás, amelyben akár halálbüntetést is ki lehet szabni, messze költségesebb, mint egy olyan, ahol ezen szankció alkalmazására nem kerülhet sor.”^[11]

3. Halálbüntetés a világban jelenleg

A 2020-as évet egy újabb globális esemény jellemezte a halálbüntetés alkalmazásának csökkenése vonatkozásában, és miközben a Covid-19 járvány hozzájárult a csökkenésekhez a végrehajtott kivégzések és a halálesetek számában kiszabott büntetésekben, ez egyben súlyosbította e büntetés eredendő kegyetlenségét.

Az ismertté vált kivégzések száma 26%-kal csökkent a 2019-es teljeshez képest, folytatva a 2015 óta mért éves csökkenést, és ismét elérte a több mint 10 év legalacsonyabb értékét. Az ismert végrehajtó országok száma (18) 2-vel csökkent 2019-hez képest, és megerősítette, hogy a kivégzések továbbra is az országok kisebbségére korlátozódnak.

A jelentős visszaesés elsősorban a kivégzések számának számottevő csökkenésével függött össze két országban történelmileg magas kivégzési számokról számoltak be, Irakban és Szaúd-Arábiában; és kisebb mértékben néhány hiátust leszámítva, amely a Covid-19 világjárványra válaszul történt. Az USA-ban megugrott a szövetségi kivégzések száma országos számban kiegyenlített, többnyire az újabb végrehajtási felfüggesztések – vagy a végzések lassabb végrehajtása miatt – egyes amerikai államokban a Covid-19 világjárvány következményeként. Az Egyesült Államokban 2020-ban hozott bírósági halasztások közül hat kifejezetten a Covid-19 világjárványra hivatkozott. Szingapúrban a kivégzéseket perek miatt felfüggesztették, többek között a Covid-19-hez kapcsolódó korlátozások hatása miatt. Az Amnesty International által ismert újonnan kiszabott halálbüntetések száma 36%-kal csökkent 2019-hez képest, részben azért, mert a Covid-19 világjárvány fennakadásokat és késéseket okozott a büntetőeljárásokban világszerte.

Mégis, miközben a világ küzdött a vírus terjedésének megakadályozásáért és az emberek életének védelméért, egyes államokban riasztóan megnövekedett a kivégzések száma. Egyiptom több mint háromszorosára növelte éves számát, míg az Egyesült Államokban a Trump-kormányzat júliusban engedélyezte és folytatta a szövetségi kivégzések újraindítását 17 év után, végül öt és fél hónap alatt 10 embert öltek meg. India, Omán, Katar és Tajvan is folytatta az állami gyilkosságokat.

Továbbá sok országban a hatóságok felfüggesztették a börtönlátogatásokat és a személyes bírósági eljárásokat. A világjárványra adott válaszként a halálbüntetéssel sújtottakat huzamosabb ideig társadalmi érintkezés nélkül hagyták, és – kritikus módon – korlátozott hozzáféréssel rendelkeztek törvényes képviselőikhez. Mivel egyes államok bármilyen módon is a halálbüntetést választották, a világjárvány nemcsak a fogvatartottak és a folyamatban részt vevő összes érdekelt számára jelentett komoly egészségügyi kockázatot, hanem a jogi

képviselőkhöz és más tisztességes tárgyalási garanciákhoz való hozzáférést is korlátozta.

A 2020-tól kezdődő fejlődések is megerősítették az elmúlt évek tendenciáit, amelyek szerint a világ folyamatos előrelépést tett a halálbüntetés eltörlése felé. Például 2020 szeptemberében Kazahsztán aláírta, decemberben pedig lépéseket tett a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának második fakultatív jegyzőkönyvének ratifikálása érdekében, célja a halálbüntetés eltörlése volt. Nem jegyezték fel kivégzést Bahreinben, Fehéroroszországban, Japánban, Pakisztánban vagy Szudánban, tulajdonképpen minden olyan országban, ahol 2019-ben még kivégeztek embereket. Kazahsztán, az Orosz Föderáció, Tádzsikisztán, Malajzia és Gambia továbbra is betartotta a kivégzésekre vonatkozó hivatalos moratóriumot. Az USA-ban, Colorado lett az Egyesült Államok 22. abolicionista állama, továbbá a kormányzó moratóriumot adott ki Kaliforniában, Oregonban és Pennsylvániában, ami egész évben folytatódott; Ohio pedig minden tervezett kivégzését átütemezte.

A haladás további jeleként figyelhető meg, hogy Barbados januárban lezárta a kötelező halálbüntetés eltörlésére irányuló reformokat; áprilisban pedig Szaúd-Arábia hatóságai bejelentették, hogy az ország megszünteti a halálbüntetés alkalmazását a bűncselekmény elkövetésekor 18. életévét be nem töltött személyekkel szemben a terrorellenes törvényhez nem kapcsolódó ügyekben. Júliusban a szudáni hatóságok pedig eltörölték a halálbüntetés alkalmazását a hitehagyás miatt.

Decemberben az ENSZ Közgyűlésének plenáris ülésén rekordszámú, pontosan 123 állam támogatta a kivégzésekre vonatkozó moratórium bevezetését szorgalmazó kétévente szóló határozat elfogadását. A halálbüntetés teljes eltörlése érdekében – 19 szavazattal nőtt a szavazatszám 2007-hez képest, amikor elfogadták az ENSZ Közgyűlésének első határozatát ebben a kérdésben. Kongó (Köztársaság), Guinea, Nauru és a Fülöp-szigetek, amely tartózkodott a 2018-as határozat mellett, vagy ellene szavazott eddig, most szintén támogatta, míg Jemen és Zimbabwe ellenzékéről tartózkodásra váltott.

A Covid-19 világjárványhoz kapcsolódó néhány kudarc és további kihívások ellenére a világ útja töretlenül folytatódott a halálbüntetés globális eltörlése felé. Most minden eddiginél fontosabb, hogy további lépéseket tegyenek minden szinten annak biztosítására, hogy 2021 ne legyen az az év, amikor mindezt az előrelépést visszavonják.^[12]

Európa és Közép-Ázsia vonatkozásában a halálbüntetés alkalmazása az alábbiak szerint alakult az elmúlt években.

Ország	2020 Rögzített kivégzések	2020 Rögzített halálos ítéletek	Emberek, akik halálos ítélet hatálya alá tartoztak 2020 végén
Fehéroroszország	0	3	4
Kazahsztán	0	0	0
Orosz Föderáció	0	0	0
Tádzsikisztán	0	0	0

A táblázat alapján látható, hogy jelentős országos fejlesztések figyelhetők meg ugyanis, Miközben Fehéroroszország továbbra is halálbüntetést szabott ki, 2020-ban nem hajtottak végre kivégzést. Kazahsztán, az Orosz Föderáció és Tádzsikisztán továbbra is betartotta a moratóriumot kivégzéseket. Kazahsztán aláírta és ratifikálta a Nemzetközi Egyezségokmány második fakultatív jegyzőkönyvét a polgári és politikai jogokról, amelynek célja a halálbüntetés eltörlése.^[13]

A világ országainak több mint kétharmada mára eltörölte a halálbüntetést a törvényeiben vagy a gyakorlatban. 2020. december 31-én a számok a következők voltak:

Abolicionizmus minden bűncselekmény tekintetében:	108
Abolicionizmus csak a köztörvényes bűncselekményének vonatkozásában:	8
Abolicionizmus a gyakorlatban:	28
Teljes abolicionizmus a gyakorlatban:	144
Halálbüntetést megtartók:	55

Abolicionizmus minden bűncselekmény tekintetében

Azok az országok, amelyek törvényei egyetlen bűncselekmény vonatkozásában sem írnak elő halálbüntetést az alábbiak:

Albánia, Andorra, Angola, Argentína, Örményország, Ausztrália, Ausztria, Azerbajdzsán, Belgium, Benin, Bhután, Bolívia, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Burundi, Zöld-foki Köztársaság, Kambodzsa, Kanada, Csád, Kolumbia, Kongó (Köztársaság), Cook-szigetek, Costa Rica, Elefántcsontpart, Horvátország, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Dzsubuti, Dominikai Köztársaság, Ecuador, Észtország, Fidzsi-szigetek, Finnország, Franciaország, Gabon, Grúzia, Németország, Görögország, Guinea, Bissau-Guinea, Haiti, Honduras, Magyarország, Izland, Írország, Olaszország, Kiribati, Koszovó, Kirgizisztán, Lettország,

Liechtenstein, Litvánia, Luxemburg, Madagaszkár, Málta, Marshall-szigetek, Mauritius, Mexikó, Mikronézia, Moldova, Monaco, Mongólia, Montenegró, Mozambik, Namíbia, Nauru, Nepál, Hollandia, Új-Zéland, Nicaragua, Niue, Észak-Macedónia, Norvégia, Palau, Panama, Paraguay, Fülöp-szigetek, Lengyelország, Portugália, Románia, Ruanda, Szamoa, San Marino, São Tome és Príncipe, Szenegál, Szerbia, Seychelle-szigetek, Szlovákia, Szlovénia, Salamon-szigetek, Dél-Afrika, Spanyolország, Suriname, Svédország, Svájc, Kelet-Timor, Togo, Törökország, Türkmenisztán, Tuvalu, Egyesült Királyság, Ukrajna, Uruguay, Üzbegisztán, Vanuatu, Vatikánváros, Venezuela.

Abolicionizmus csak a köztörvényes bűncselekményének vonatkozásában

Azok az országok, amelyek törvényei csak kivételes bűncselekmények esetén írnak elő halálbüntetést, például a katonai bűncselekmények esetében törvény vagy kivételes körülmények között elkövetett bűncselekmények esetében a következők:

Brazília, Burkina Faso, Chile, El Salvador, Guatemala, Izrael, Kazahsztán, Peru.

Abolicionizmus a gyakorlatban

Azok az országok, amelyek megtartják a halálbüntetést olyan köztörvényes bűncselekmények tekintetében, mint például az emberölés, de abolicionistáknak tekinthetők a gyakorlatban annyiban, hogy az elmúlt 10 évben nem végeztek ki senkit, és abban hisznek, az a politikájuk vagy megalapozott gyakorlatuk, hogy nem hajtják végre a kivégzéseket. Ezek az országok a következők:

Algéria, Brunei Darussalam, Kamerun, Közép-afrikai Köztársaság, Eritrea, Eswatini (volt Sváziföld), Ghána, Grenada, Kenya, Laosz, Libéria, Malawi, Maldív-szigetek, Mali, Mauritánia, Marokkó/Nyugat-Szahara, Mianmar, Niger, Pápua Új-Guinea, Orosz Föderáció, 195 Sierra Leone, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Sri Lanka, Tádzsikisztán, Tanzánia, Tonga, Tunézia, Zambia.

Halálbüntetést megtartók

Azok az országok, amelyek megtartják a halálbüntetést a köztörvényes bűncselekmények vonatkozásában az alábbiak:

Afganisztán, Antigua és Barbuda, Bahama-szigetek, Bahrein, Banglades, Barbados, Fehéroroszország, Belize, Botswana, Kína, Comore-szigetek, Kuba, Kongói Demokratikus

Köztársaság, Dominika, Egyiptom, Egyenlítői-Guinea, Etiópia, Gambia, Guyana, India, Indonézia, Irán, Irak, Jamaica, Japán, Jordánia, Kuvait, Libanon, Lesotho, Líbia, Malajzia, Nigéria, Észak-Korea (Koreai Népi Demokratikus Köztársaság), Omán, Pakisztán, Palesztina (állam), Katar, Saint Kitts és Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent és Grenadine-szigetek, Szaúd-Arábia, Szingapúr, Szomália, Dél-Szudán, Szudán, Szíria, Tajvan, Thaiföld, Trinidad és Tobago, Uganda, Egyesült Arab Emírségek, USA, Vietnam, Jemen, Zimbabwe.^[14]

A 2020-as évet egy újabb globális esemény jellemezte a halálbüntetés alkalmazásának visszaszorításában, és bár a Covid-19 járvány hozzájárult a végrehajtott kivégzések számának és a halálozások számának csökkenéséhez, a velejárót is súlyosbította. ennek a büntetésnek a kegyetlensége.

Az ismert kivégzések száma 26%-kal csökkent a 2019-es teljeshez képest, folytatva a 2015 óta tartó éves csökkenést, és több mint 10 éve ismét a legalacsonyabb szintet érte el. Az ismert végrehajtó országok száma (18) 2-vel csökkent 2019-hez képest, és megerősítette, hogy a kivégzések továbbra is az országok kisebbségére korlátozódnak.

Az Amnesty International által kiszabott új halálos ítéletek száma 36%-kal csökkent 2019-hez képest, részben azért, mert a Covid-19 világjárvány világszerte fennakadásokat és késéseket okozott a büntetőeljárásokban.

A Covid-19 világjárványhoz kapcsolódó néhány kudarc és további kihívások ellenére a világ útja töretlenül folytatódott a halálbüntetés globális eltörlése felé. Jelen tanulmány összefoglalja, hogy mely országokban van jelen még ezen a büntetési nem.

Bibliográfia

Amnesty International Global Report – Death sentences and executions, 2020.

Frivaldszky János: Az emberi személy alkotmányos fogalma felé- a méhmagzat életjogának tesztjén keresztül, in Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.): *Láttelek közjogunk elmúlt évtizedéről*, Budapest, PPKE-JÁK, 2010.

Mészáros Ádám Zoltán: Az élethez való jog a jogellenességet kizáró okok tükrében, *Jogelméleti Szemle*, 2013/1.

Pálinkás György: Requiem egy jogintézményért, *Belügyi Szemle*, 2001/6.

Szabó Zsolt: *Tansegédlet az alkotmányjogi záróvizsgálathoz*, Budapest, Patrocinium, 2018.

Tóth J. Zoltán: *Halálbüntetés pró és kontra*, Budapest HVG-ORAC, 2019.

Vigh József: A halálbüntetés eltörlésének időszerűségéről, *Belügyi Szemle*, 1995/1.

Szabó Zsolt: *Tansegédlet az alkotmányjogi záróvizsgálathoz*, Budapest, Patrocinium, 2018, 175–176. ↑

Hivatkozások

1. Mészáros Ádám Zoltán: Az élethez való jog a jogellenességet kizáró okok tükrében, *Jogelméleti Szemle*, 2013/1, 2. ↑
2. Frivaldszky János: Az emberi személy alkotmányos fogalma felé- a méhmagzat életjogának tesztjén keresztül, in Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.): *Láttelek közjogunk elmúlt évtizedéről*, Budapest, PPKE-JÁK, 2010, 19. ↑
3. Mészáros: *Az élethez való jog*, 2-3. ↑
4. Pálincás György: Requiem egy jogintézményért, *Belügyi Szemle*, 2001/6, 66. ↑
5. Tóth J. Zoltán: *Halálbüntetés pró és kontra*, Budapest HVG-ORAC, 2019, 187–188. ↑
6. Lásd: Vigh József: A halálbüntetés eltörlésének időszerűségéről, *Belügyi Szemle*, 1995/1, 19. ↑
7. Tóth: *Halálbüntetés*, 190–196. ↑
8. Tóth: *Halálbüntetés*, 198–200. ↑
9. Tóth: *Halálbüntetés*, 74–77. ↑
10. Tóth: *Halálbüntetés*, 214–215. ↑
11. Amnesty International Global Report – Death sentences and executions, 2020, 7–9. ↑
12. Uo. 34. ↑
13. Uo. 57–58. ↑